

Յարեկան գինն է . . . 130 զոշ
Աղցանակայ . . . 70 ..
Եւսմանայ . . . 40 ..
Մէկ ծանուցումը ապին 3 դուստը է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին
եւ 16 ին կը սկսին :

Դուրս երթալից լազարներուն ծածու
ծախքը առնողին վրայ է :
Լազարոս վերաբերեալ նամակ կամ որ
եւ իցե զրուծին, խորագրին պիտի
ուղղուի . եւ ամեն ծածուսն ծախ
քը խրկողին վրայ է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԱՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ԳԵՆՏԵՄԲԵՐ

Խառնական խնդիրը կարգի գնելու համար գումարովից աւելութեանց ժողովին բացվելը վերջին լուրերուն նայելով քանի մը օր եւս մնացել է : Այս յայտարարման պատճառ կը համարվի ժողովը կազմող լիազօր երեսփոխաններուն ընտրութեանը պատճառաւ ծագած դժուարութիւնները . որովհետեւ, ինչպէս արդէն ծանուցած ենք, տէրութիւններէն ոմանք իրենց արտաքին գործոց պաշտօնակները կուգին իրիկել, ոմանք ալ ուրիշ անձինք : Ուստի կը կարծուի որ ժողովը յունվարի 8/20 էն առաջ չպիտի կրնայ բացվիլ :

Եւրոպայի լազարներուն գլխաւոր ուշադրութեան նիւթն այս միջոցին Մարդի տատարապէն է :

Բնդհանրապէս աւանդած տեղեկութիւններէն կը հասկնայի որ այս պրտութեանը շատ սուղ պիտի նստի Սպանիոյ տէրութեան :

Մարդեցիները մինչեւ հիմա եղած մանր մանր կռիւներուն մէջ այնպիսի ստատիկ կատարութեամբ կը պատերազմին եւ այնպիսի յամառ դիմադրութիւն մը կրնն որ նմանը տեսնելու չեն : Եւրոպէք անձնատուր չեն ըլլար, եւ մինչեւ ցմահ կը կռուին : Եսոր համար մինչեւ հիմա մէկ մարտեցի մը պիտի բռնուի չէ :

Մարտիտի լաւ . գեկտ . 2 թուով Պէթլիայի Լեւոնտաւան լազարին գրված նամակ մը հետեւեալ լուրերը կուտայ :

« Երէկ չէ առջօրը Մարդեցիները Կորին Սէրալիոյ վրայի լեռներէն վար իջնալով սպանիացեաց յառաջապահներուն վրայ յարձակեցան : Բոլոր սպանիացեաց բանակը ոտք ելաւ գանձը ետ մղելու համար . բայց կուր ընդհանուր չեղաւ . եւ թշնամին մուրկութիւն ժաւանակը ետ քաշվեցաւ . բազմաթիւ մեռեալ թողլով պատերազմի դաշտին վրայ թէ որ հեռագրական նամակին խօսքին հաստատեց : Բայց Սպանիացեաց կողմէն որչափ մարդ մեռած ըլլալը չէ ըսված :

« Ծաղկային զօրութիւնը կերելի որ ցամաքային զօրութեան օգնելու կարող չէ, եւ ասոր պատճառը գլխաւորապէս իր միջոցներուն անբաւականութիւնն է : Երեք անգամ սպարապետը գանդատ ըրաւ այս բանին համար, եւ իր վերջին հեռագրական նամակին մէջ կրէ թէ սպանիացեաց զօրքերն յարձակողական չեն կրնար սկսիլ թէ որ նաւատորմին իր պատրաստութիւնները

չփութացնեն : Այս գանդատը դէռ ազդեցութիւն մը ըրաւ Մարտիտի մէջ :

« Օրնոտարական մատակարարութիւնն ալ պակասաւոր վիճակի մէջ է : Օրաց նոգարն եւ ուրիշ պիտոյքը հոգալու համար օտարազգի վաճառականաց հետ եղած պայմանագրութիւններն անբաւական ըլլալով, Օտոմէկ մաքաջախան ուղղակի դադարեց վաճառականի մը հետ պայմանագրութիւն ըրաւ պակասները լեցունելու համար :

« Լարաշ, թանձր եւ ուրիշ ծովազերայ քաղաքները ծովուն կողմէն պաշարող սպանիացի նաւերը՝ բերդերուն մօտէն սնցած ժամանակին թընդանօթի կը բռնուին, եւ մինչեւ ցայսօր դեռ կուր ըրած չեն :

« Թանուց եւ քուէթան բաւական կոտորած կրնն սպանիացեաց զօրքերուն մէջ : Փախաբեկ է որ օգբեր շտկովին, եւ այն ժամանակը բանակն ալ յարձակողականի սկսելով՝ այս երկու հարւածները շուտով անհետ կըլլան :

Մարդեցիները նաեւ գեկտ . 2/14 ին օրը 15 հազար հոգով բաւական յարձակում մը ըրին սպանիացեաց շինած ամրութիւններուն վրայ . բայց Օլանո զօրապետին զօրքերէն պաշարվելով ստատիկ շարք մը կերան եւ 1500 հոգի կորսնցուցին : Սպանիացեաց կորուստը քիչ է :

Սպանիացեաց լազարներուն խօսքին նայելով, Մարդեցիները մինչեւ հիմա 5000 հոգի կորսնցուցեր են եղած բոլոր կռիւներուն մէջ . բայց սպանիացեաց կորուստը որչափ ըլլալը չեն ըսեր :

Օտոմէկ մարաշախան՝ որ Մարդի դէմ պատերազմող սպանիացեաց բանակին ընդհանուր սպարապետն է՝ Մարդի բնակիչներուն յայտարարութիւն մը ուղղեց, որուն մէջ կը ծանուցանէ թէ իրենց հողը մանկուն պատճառաւ ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ ստիպել իրենց կայսրը որ Սպանիոյ տէրութեան պահանջած արդաւրութիւնը հատուցանէ, եւ կը խոստանայ որ իր զօրքերը իրենց կրօնքին եւ սովորութիւններուն չպիտի դպնին ամեն նաւին :

Մարտիտի նաւահանգստին մէջ ծանր դէպք մը պատահեցաւ որ մեծ ցաւ եւ միտա պատճառեց սպանիացեաց :

Ճիշտ անուն մեծ շոգենաւ մը որ հրալից ռումբ, թնդանօթի գունտ, 160 շորի, ծովուն տակէն հեռագիր շինելու գործիքներ, խումբ մը զինարուեստ եւ զօրաց պաշտօնականներ կը տանէր, Մարտիտի նաւահանգստի հասնելով երկաթ ձիւնուն պէս, հրալից ռումբերուն մէջ կը պայթելով բռնկեցաւ : Մարտիտի նայեցաւ շուտով ծաւալեցաւ նաւ :

« Ին մէջ որ հազիւ զինուորները եւ ուրիշ մարդիկը կրցան կեանքներն ապահովել, Խոկ շորիները եւ բոլոր պատերազմական մթերքը նաւին մէջ մը նստել պիտեցան :

Սպանիայի մէջ ալ զօրք եւ պատերազմական մթերք փոխադրող երկաթուղին զիններէն մէկը թշնամական զինատարութեամբ զիշերանց վերցած ըլլալով՝ շոգենաւը ծածկէն դուրս նետվեցաւ եւ տասնի չափ մարդ մեռաւ կամ վերաւորեցաւ :

Սպանիացեաց Լեւոնտաւան կը զերական լազարին՝ այս թշնամական նետու զութիւնը՝ ինչպէս նաեւ Ճիշտ շոգենաւին բռնկելն ու այրիլը անդիմացեաց վրայ կը ձգէ, որպէս թէ անոնք ըրած ըլլան, բայց խելքի դէմ կըլլեն :

Սիկիլիայի մէջ Վարոլի իշխանութեան դէմ ժողովրդեան ունեցած առեւտրութիւնը գործով յայտնուելու առիթները պահատ չեն :

Բալթիկի տեսչութեան ոստիկանն անցեալ ամսոյն մէջ կիրակի օր մը իր ընտանեացը հետ եկեղեցի դուցած ժամանակը, երբոր կառքէն վար իջնելով եկեղեցին կը մտնէր, յանկարծ մարդ մը վերան յարձակելով՝ գանակը կուշտը խօթեց ու ձրեց փախաւ : Իսկոյն մօտակայ վանք մը տարվելով հոն վերքը պատեցին, եւ անկեց ալ քաղաքական հիւանդանոցը տարին գտրմանելու : Հարուածը թեպէս ծանր էր, բայց բժիշկներն յաջողեցան անոր կեանքը ապահովելու : Օտոմէկ չկրցաւ գանդել :

Ղազարի լազարներուն խօսքին նայելով, Հոսթի Պապը վերջապէս համոզվեց իւր տէրութեանը մէջ քանի մը բարեկարգութիւններ չենելու :

Հունգարիայի մէջ այս օրերս զրդուութեան նշաններ տեսնելով՝ մանուկներ բոլորական ժողովուրդներուն մէջ որոնք քանի մը արտօնութիւններ կը խնդրեն տէրութեան, Լաւորիոյ կառավարութիւնը հրաման ըրաւ Լաւորիոյ սահմանները գանդելով զօրաց բանակներէն մէկուն որ Հունգարիա երթայ :

Բեզրապուրէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Պովիասան լեռները կատարելապէս հնադանդեր են Ռուսիոյ իշխանութեան : Պովիասան գաւառաց փոխարքայ Պարիսթինսի իշխանը՝ այս մեծ դարձը զուէն հանելուն համար՝ կայսրութեան մարաշախտ անուանեց : Պովիասան մէջ երկաթուղի մը շինելու խորհուրդը մեծ յոյս կուտայ յա-

ջողութեան, եւ Ռուսիոյ կառավարութիւնն ալ ամեն ջանք եւ փորձ ի գործ կը դնէ կատարել տալու համար զայն : Այս երկաթուղին թաքուէն թափվելու եւ թափվելէն Ռոմի պիտի հասնի :

Սպանիա Լեհաստան դանդաժ ժամանակը Լեհաց անուանականներէն մէկ քանին ուղերձ մը մատուցեր են իրեն, խնդրելով որ 1818 ին Ե. Եղեքսանդր կայսեր խոստացած սահմանադրութիւնը Լեհացեաց շնորհելու համար :

« Այն քաղաքէն ուր . 7/19 թուով հետեւեալ լուրերը կը գրեն անդիմական թանգրապին :

« Այսօր սուրհանդակ մը եկաւ Լեւոնտա գետին եղբրէն եւ կարեւոր լուրեր բերաւ : Չինաստանի կայսրը առաջարկեր է ռուսաց, որ Լեւոնտա գետին եղբրերներէն քաշվին, որովհետեւ այն հողը զրաւ եւ նաեւ ինք հաճութիւն տուած չէ եւ նոր կիմանայ եղբր :

« Բեքին ռուսաց զեսպանն ալ իր պալատին մէջ ծածուկ պահվեց՝ դուրսի հետ հաղորդակցութիւնը պարկովի է :

Թէ որ այս լուրն ստացէ նէ, Ռուսիոյ կառավարութիւնն ալ կը պարտաւորի թնդանօթով խօսելու : Չինաստանի կայսեր հետ :

ՆԵՐՏԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբաթ օրը (գեկտ . 12)՝ կայսերական խոթթի շուկայունով մը Թանգրիմաթի ժողովին նախագահ փեսամայլ Մէհմէտ Բիւշտի փաշան Սեմ Լաւորիոս անուանեցաւ փոխանակ Բարձրագոյն Ղազարի Մէհմէտ փաշային :

« Այն օրը բարձրագոյն Մէհմէտ Բիւշտի փաշան հանդիսի Բ . Ղաւոր երթալով օդատարաւ Լեւոնտային հրդարապետ կարգացվեցաւ, եւ տէրութեան բոլոր նախարարներն ու բարձրատիման պաշտօնատարները շնորհաւորութիւն մատուցին նորընտիր Սեմ եպարքոսին :

Երկուշաբթի օրն ալ կայսերական երկրորդ հրդարապետ մը նախկին Սեմ Լաւորիոս բարձրագոյն Մէհ փաշան Թանգրիմաթի ժողովին նախագահ անուանեցաւ :

Երկուշաբթի օրը տէրութեան նախարարները ժողով ըրին Բ . Ղաւոր նորընտիր Սեմ Լաւորիոսին նախագահ հանձնարելով :

Սպանիական հրամանաւ . Բամիզ փաշան Ղաւոր ամբողջով կառավարիլ անուանեցաւ :

Արի՛ փառան տէրութեան փարոս-
նեւուն (Պէնէր) վերադառնալ անուա-
նեցաւ :

ԱՋԳԱՅԻՆ

Կարենի մայր թիւերնու մէջ հա-
մառօրէ ծանուցիւր Վեր. Եղեան
Յօհաննէս եպիսկոպոսին վերահաստատ-
վելը Պանարմայի առաջնորդութեան վե-
րայ :

Այս վերահաստատութիւնը կրնայ
շատերուն զորմանք պատճառել, մանա-
ւանդ անոնց՝ որ Պանարմայի անցքերուն
ուշադրութեամբ հետաքննի կ'ընեն
Հայաստանի որ Պանարմայի ժողովուրդը
կրօնափոխութեան դիմած ժամանակը
Վեր. Եղեան եպիսկոպոսն առաջնորդ
էր հոն, եւ չէր կրցեր ժողովուրդը խա-
ղաղել եւ այս վտառ դործին առաջնա-
նուլ, եւ վերջապէս իր անխորհուրդի-
նը խօստովանելով՝ հրաժարական տուեր
էր ազգային Հոգեւոր ժողովին : Հիմա
այլ՝ որչափ որ խռովութեան պարագը-
լուններն ու հետեւեալները յիշեալ Վեր.
Եպիսկոպոսին վերահաստատվելը կ'ընեն
կողեր, այսու ամենայնիւ շատեր ալ կան
խաղաղաբար եւ պարկեշտ մարդիկ որ չեն
ուզեր, եւ այն շատերը Հաճի Արեւիկային
կողմնակիցները չեն : Ազգային կառավա-
րութիւնն այս պարագաներուն վրայ եր-
կար մտածելով՝ աւելի կուզէր Հաճի Ար-
եւիկային եւ անոր մէջ քանի ընկերները
Պանարմայէն հեռացնել թէ որ վրանին
դիմաւոր յանցանք չը հաստատված
ըլլար՝ քան թէ Վեր. Եղեանը վե-
րահաստատել : Բայց առաջինը անհետ
ըլլաւ, որպէս որ երկու հաստատվել-
ուն երկրորդ փափաքը կատարել՝ սուս
ու փուռ մեկնութեանց առիթ չտալու
համար :

Տեսնելը թէ Վեր. Յ. Եղեանն
եպիսկոպոսն այս անգամ պիտի յաջողի
խռովեալները խաղաղութեան բերելու եւ
զանազան ճիւղերու բաժնրկած երկպա-
սեմութեանը Պանարմայի ժողովրդեան
մէջէն վերջնելով՝ խաղաղութիւն եւ ողջու-
թիւն մասին վստահութիւնը դրուելու :

Այս մէջ 409 թուով Պանարմ-
այի դործերուն վրայ հրատարակած յօդ-
ուածին պատասխան տուեր է իւր 33
թուոյն մէջ : Անք մեր գրածներն ան-
միտելի ապացոյցներով եւ նոյնիսկ Մե-
լի հրատարակած խօսքերովն հաստա-
տելի են : Այն վատերն ու ապացոյց-
ները ցրելու դիւրին ծախքովը դուր
է Մեքէ, այսինքն սուս հանել մեր եւ
իր ըսածները՝ միայն որքան ըսելով, եւ
քանի մը պատուարժան եկեղեցականե-
րու անուններ յիշելով՝ որոց երեսն
անգամ տեսած չունին : Յիշեալ եկեղե-
ցականները՝ որ ազգին կողմէն յա-
տուել քննութեան պաշտօնով Պանարմ-
այի դարձած եկած են, մեր ըսածներն ազ-
գային ժողովին մէջ հաստատելու ետեւ
դադրեալ անոր հակառակ Մեքէն ականջն
ի վրայ փափայցի են կողմ :

Բայց Մեքէն թղթակից ալ ունի
Պանարմայ, որ խռովութեան առաջ-
նորդներէն մէկն ըլլալով՝ բնականա-
բար ճիշդ տեղեկութիւն ունի անցած
անցքերուն, եւ անպատասխանաբար
թեմաքան ամեն բան Մեքէն կը գրէ : Մե-
քէն ալ՝ ինչպէս ամենուն յայտնի է, եւ
ինչպէս ինքեալ կը վկայէ, անկողմնապահ,

անկողմնապահ եւ ճշմարտապէս ըլլալով ասանկ
արժանահատութիւնով միմէկ խօսքը
գետնի վրայ : Ասոր համար է որ Մե-
քէն տուած տեղեկութիւնները ճշմարիտ
եւ ուղիւղ են : Իսկ Մեքէն ազգին կող-
մէն խրկելով եւ վէճին մէջ շահ մը չու-
նեցող անձանց ի պաշտօնէ բերած ան-
զեկութիւններն հրատարակելովը կողմ-
նակցութիւն ցոյց տալով, եւ սուս կամ
սխալ կը խօսի :

Այնչէս զատ Մեքէն աստուծոյ պաշ-
տածը խրկելով կայրէ եղեր : Եւ ասոր
ապացոյց՝ Վեր. Եղեանն եպիսկոպո-
սին հետ հին եւ սերտ մտերմութիւն ու-
նենալն ու հիմա զանկաւ չպաշտարանելն
է, մինչ Մեքէն յիշեալ եկեղեցա-
կանին բարեկամ ըլլալու պատիւը չունի
կողեր (կը ցաւինք այս բարձր պատիւէն
զուրկ մնացած ըլլալուն վրայ), եւ սա-
կայն զանկաւ կը պաշտարանէ : Ինչ ըս-
քան ինչ պատուութիւն : Մեքէն իր ըն-
ծանցած անձին ջանքով կը կանգնէ :
Մեքէն իր ճանչցած ու փորձած անձին
պաշտարանութիւն չունի, եւ անձնական
բարեկամութիւնը ազգային օգտին կը դո-
հէ : Եւ անի սարսափելի անօրէնութիւն
կրնայ ըլլալ : Բայց Մեքէն յայտնի
միտելի առ չէ : Իրեկունը այսօր առ-
տուն կը պաշտէ ալ : Հաճի Արեւիկային
առաջ վար գործերն ու հիմա պաշտ-
արանութիւն կրնէ կողմ անոր : Երբ,
որ ահա, յայտնի չէ բայց բեր է : Մե-
քէն ծանուցած Մեքէն-Յ. Մեքէն ալ
Վեր. Եղեանն եպիսկոպոսն է կողմ :

Մեքէն որչափ որ Պանարմայի խռ-
ովութեան յանցանքը ազգային կառա-
վարութեան վրայ կը ձգէ նէ ալ, եւ ասոր
փափաքն անոր ժողովին հետ խաղաղ-
ութեան անհրաժեշտութիւնը կ'ընեն : Եւ
սուս կ'ընեն, ինչու որ ազգային կա-
ռավարութեան դուրս երգողները՝ որքան
որդի ժառանգութեամբ ազգին վրայ տի-
րոջ իշխաններ ըլլալով, իրենց բռնու-
թիւններովն ու հարստահարութիւննե-
րովը ժողովրդեան ատելի կ'ընեն, եւ
ժողովուրդը կարող չէ զանոնք՝ եթէ ոչ
ուզած ժամանակը, զոնէ երկու տարին
անգամ մը փոխելու եւ իր ուղած ան-
ձինքն ընտրելու :

Արեւիկայ Մեքէն հակառակութիւն
չունի ամենեւին. մէկ դրօշակի տակ մի-
այն կը պատկերազմէ. եւ այնչափ տրի ու-
նակեցէր զօրական մըն է որ իր դրօշակը
պատառ. պատառ. կողեր է թշնամեցնելու
տեղին, եւ են տրի սիրտը լքած են
կողեր զայն դրօշակը : Մասնաւոր պարտա-
ւորութեանց կատարելու մէջ կաշխատեալ
կը թափառի կողեր : Բայց Մեքէն ազատ
է կողեր պարտաւորութեանց կատարելու
վասնի զի ուրիշ երկրի, ուրիշ կառավա-
րութեան եւ ուրիշ օրէնքներու ներքեւ
կապել, եւ յատուկ արտօնութիւն տա-
ցած է բերնին կիւծը ազատութեամբ
գործ տալու :

Արեւիկ է որ մեր ազգային ընթերցող-
ներն այս իմաստակց խօսքերը փախուկի
մը դառնացնէր կողմնակից : Երբ որ
ճանձին առաջ միտքներն բերեն.
Բայց կը սխալեն : Եւ անք բանաստեղծա-
կան ճշմարտութիւններն են որ հասարակ
տրամաբանութեան կանոններու ներքեւ
չեն իյնար, վասն զի ազատ մտքի մը ա-
զատ տրամաբանութիւններն են : Մեր ազ-
գին ականջը ասանկ ազատաբան ճշմար-
տութիւններու վարժեցում չըլլալով՝ առ-
ջն բերանը անհամ կը թափէ իրեն : Մե-
քէն ազգին Հերակլէսը կամ Տոմար-Բի-

շթին է որ իրեն նպատակ դրած է Հա-
յոց աշխարհին վրայ տիրող բռնութիւն-
ները հարստահարութիւնները եւ ու-
րիշ ամեն տեսակ անիրաւութիւնները
բնաջնջ ընել :

Ասոր համար կարծիք ընողներ կան
թէ իր խայթոցը Մեքէնի գաւազանին
զօրութիւնը ունի, ուր որ գոյն՝ հը-
րաշք կը կատարէ : Մեքէն ճանձին
աստուծոյն երկրորդութիւնն չըլլալով՝
այսպիսի հրաշադրութեան մը չենք
կրնար հաւատալ. ընդհակառակն մեր
բանականութեան իրաւունքը դործա-
ծելով՝ կը ծիծաղենք այն նորաձեւ ի-
մաստաւորութեան վրայ, որ ազգին վէճին
ու պիտոյքը ճանձնաւոր՝ եւ հարաւորն
ու անհարը չկրնար որոշել, չնայ մու-
կեր ծանոց լեռներու պէս ունայն ազա-
դանիւթ լինել կողորդը կը պատուեն եւ
ազգին ալ զրուսը կը ցաւ ցունեն :

Երգատէն մեր արգոյ թղթակիցն
հետեւեալ բերկրաւթ լուրերը կը գրէ
մեզ :

« Երկար ժամանակէ ի վեր քաղաքիս
մէջ կանոնաւոր դպրոց կամ ուսումնարան
մը հաստատուելու (համար մեր բարեկամ
առաջնորդ Վեր. Յ. Մարթէոս սուրբ
հայրը կը մտածէր, եւ քանի քանի անգամ
ընկերութիւններ հաստատելով աշխատած
էր այսպիսի ազգ օգուտ հիմնարկութիւն
մը ընելու, բայց անհաջող բնակաց աղքա-
տութիւնը եւ ընդհանուր անուսումնա-
րութիւնը արգելք ըլլալով Վեր. Սուրբ
Հօր բաղձանքին կատարմանը :

« Երբ, ուրախ սրտիւ կը փութամ
ծանուցանել թէ վերին Կաթողիկոսութեան
այցելութիւնը հաճեցաւ մեզ ալ
անմիջեմաք չեթողելու այս մասին, եւ
Վեր. Եւրոպայի հօր աշխիւ փափաքը
ինչքանիւ կարող բարեբար ձեռք մը յա-
րայ :

« Այս ձեռքն է մեծապատիւ Մահ-
տի Յօհաննայի Եւրոպայի ազգա-
կան մեծանուն իշխանին, որ երկար
ժամանակէ ի վեր իւր սիրելի ազգին յի-
շատակաց արժանի բարեխորհրդութիւն մը
ընելու դիմաւորութիւն ունենալով՝ այս
օրերս Վեր. Եւրոպայի խորհրդով
որոշեց՝ քաղաքիս մէջ արդէն զանգված
դպրատան ծախքը հազուէ դատ՝ յատուկ
ուսումնարան կամ ծննդան մը եւ ազ-
ջնակաց համար ալ դպրոց մը բանալ բո-
լոր ծախքը իւր քսակէն հատուցանելով.
Եւ ասոց անխափան յարատեւութեանը
համար ալ խոստացաւ իւր ստացուած
քէն վաւերական մուրհակներով հաս-
տատուն եկամուտներ կապել, որպէս զի
իւր վտանգանէն ետքն ալ որքան յարկ
դպրատաններուն ծախքը հաստատուն
կերպով հազալով : Այս որոշման վրայ
ուսումնարանը բացվելով քաղաքին ու
չնժ ազգային ընտրվեցան ուսման համար,
եւ ասոց ուսուցիչ կարգեցան Արեւիկ-
ցի Տէր Բարեկ ռուսացական քահա-
նայն եւ Մարգարեանցի սիրացաւ : Բար-
եկ ռուսացական վարժարանը, որոնք քը-
րիստոնէական վարժարանութիւն, քերա-
կանութիւն, աշխարհագրութիւն, թը-
ւարեանութիւն եւ ձայնաւոր դաս կու-
տան : »

Այս ազգաբնակից բարեխորհրդութեան
գործին վրայ օգտակար ամենապատիւ Արեւիկայի
Պատրիարք Հօր ալ տեղեկութիւն դր-
ված ըլլալով, Կարին Արեւիկայի Վեր.
Յօհաննայի կողմէն մը իրեկց Մեքէն
պատիւ Եւրոպայի Մահտի Յօհաննայի

ազգային :
— 0 —
Երգատէն եկած վերջինիս բերի-
րակ լուրը միտքներն կը ձգէ ասիւց եւ
թիւ-ու թ տարի առաջ յիշեալ քաղաքին
մէջ պատահած խռովութիւնը՝ որ Պան-
արմայի անցքերուն դրեթէ յար եւ նը-
մանն ըլլալուն՝ արժան կը համարենք հա-
մառօրէ հոս յիշել :

1852ին ազգային կառավարութիւ-
նը Կաթողիկոս եւ Երգատէն առաջնորդ
Տ. Մարթէոս խոհանար եւ բանիբուն
վարդապետը Մշոյ առաջնորդ անուանե-
լով՝ Երգատէն առաջնորդութիւնը ու-
րիշ վարդապետի մը յանձնեց : Այսին
առաջնորդը Երգատէն երթալուն պէս՝
առաջնորդութիւն հաստատուելու ետեւ,
եւ որպէս թէ ժողովրդեան իրաւունքը
պաշտպանելու մտքը՝ տեղւոյն երեւելի-
ներուն հետ աւերվեցաւ, զիստեղա-
պէս Եւրոպայի Մահտի Յօհաննայի
ազգային հետ որ Պողոսեոս գաւառին ա-
ռաջին հարուստն է, եւ մեծ համարու-
մ ու ազգեցութիւն ունի նաեւ առաջաց
առջեւ, որոնք զանկաւ Հայոց ազգին
իշխանն ու պաշտպանը ճանչցած ըլլալով,
ի շնորհս անոր սիրով ու ակնածութեամբ
կը վարվին հայ ժողովրդոց հետ : Դու-
րովորդն ալ որ վերջին ծայր ուսմի է եւ
աղքատ իրեւ հայր եւ պաշտպան կը
յարգէ զայն :

Սոր առաջնորդը Մահտի Յո-
հաննայի խոնարհեցնել եւ իր կա-
մայր հպատակեցնելու ուղեով՝ յաջա-
ղելու համար միտքով ժողովուրդը ոտը
կը հանէ՝ արտաքին անբարեկամութիւն-
ներ ընելով անոր վրայ : Եւ ահա ետեւէ
եւսու բողոքայ մահաբեր Պատրիար-
քարան թափիլ կ'սկսին :

Ազգային կառավարութիւնն հա-
կընալով որ զրգուցութեան պատճառն ա-
ռաջնորդն էր, Ա. Պօլիս կը կանչէ դա-
նիկա Վարդապետը Ա. Պօլիս կուգայ՝
քանի երեսուն մարդ ալ ետեւէն բերելով, ու-
րոնք Երգատէն ժողովրդեան կողմէն
լիազօր երեսփոխան ընտրվել էին, եւ
հոս կ'ուր աւելի կը մեծնայ : Ժողո-
վրդեան երեսփոխանները արդարութիւն
կը դռնէ Մահտի Յօհաննայի ազգային բը-
նութեանն ու հարստահարութեանցը
դէմ, անոր Երգատէն վերնալը եւ ա-
ռաջնորդին վերահաստատվելը կը խնդ-
րեն, եւ կ'ապաւանեն կամ թողի ըլլալու այն-
պիսի անձինք՝ որ կամ զրկու թեան անու-
նը անգամ լսած չունին : Այն ժամա-
նակն ալ ազգային կառավարութիւնը զը-
լաւոր յանցանք եւ ապացոյցներ փնտը-
ռեց ու չկրցաւ գտնել : Բայց ժողովրդ-
եան բարեկամութեան ինչքանիւ համար՝
զրկեց Մահտի Յօհաննայի որ ազ-
գային գործերու ղեկավարն էր : Երգատէն
առաջնորդութիւնն ալ վերադառնալով
նպատակ Տ. Մարթէոս վարդապետին
յանձնեց, որն որ իր խոհանարութեամբ
ըն ու հանձնարեց ջանքով յաջողեցաւ
ժողովրդեան սիրան ինչքանիւ եւ ինչ-
ոգովութիւնը հանգարեալ : Հաւան-
ցաւ, ժողովուրդը վերադառնալով Մահտի
Յօհաննայի ազգային զրկին ինչպիսի
առաւ եւ անոր պաշտպանութիւնն ալ իւր-
նամը ինչքան ազգային գործերու մէջ,
եւ մինչեւ ցայսօր ոչ զգուհութիւն եւ
ոչ զանգաւ մը լսված է Երգատէն ժո-
ղովրդէն :

Ահա այն Մահտի Յօհաննայի
է որ այսօրուսն օրս իւր քաղաքակից
ժողովրդեան ազգային երջանկութեանը

